

Κεφάλαιο 10

Λάμβδα λογισμός

Π. Ροντογιάννης

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

Ιστορική εξέλιξη λ-λογισμού

- Αναπτύχθηκε αρχικά από τον Alonzo Church στις αρχές της δεκαετίας του 1930, πολύ πριν αρχίσουν να χρησιμοποιούνται οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές.
- Ήταν μέρος μιας γενικότερης θεωρίας με στόχο τη θεμελίωση μαθηματικών και λογικής [Chur32, Chur33]

Ιστορική εξέλιξη λ-λογισμού

- Η γενική θεωρία ήταν ασυνεπής, όπως αποδείχθηκε αργότερα [Klee35]
- Το τμήμα της, που ασχολήθηκε με συναρτήσεις είχε σημαντικές εφαρμογές στην πληροφορική, κυρίως μετά το 1960
- Το τμήμα αυτό είναι ο λάμβδα λογισμός ή λ-λογισμός

- Πλήρες υπολογιστικό μοντέλο
- Δύο πολύ σημαντικά αποτελέσματα
 - Όλες οι αναδρομικές συναρτήσεις παριστάνονται στο λ-λογισμό [Klee35]
 - Ως υπολογιστικό μοντέλο, ο λ-λογισμός είναι ισοδύναμος με τη μηχανή Turing [Turi37].
 - Η μηχανή Turing αποτέλεσε τη βάση των υπολογιστών von Neumann στους οποίους ανήκουν οι σημερινοί υπολογιστές και οδήγησε στη δημιουργία των πρώτων γλωσσών προγραμματισμού

- Σχεδιασμός νέων αρχιτεκτονικών υπολογιστών
 - Μηχανές αναγωγής (reduction machines) και
 - Υπολογιστές ροής δεδομένων (data-flow computers)
 - Όταν πρωτο-δημιουργήθηκαν εκτελούσαν αποκλειστικά προγράμματα γραμμένα σε κάποια διάλεκτο του λ-λογισμού.
 - Δημιουργία συναρτησιακού προγραμματισμού
 - John McCarthy σχεδίασε τη γλώσσα προγραμματισμού LISP στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Αργότερα δημιουργήθηκαν οι Scheme, ML, Miranda, Haskell, κλπ.

- Υπολογιστές και συναρτησιακός προγραμματισμός δεν έτυχαν ευρείας αποδοχής όπως οι υπολογιστές von Neumann και ο προστακτικός προγραμματισμός
- Οι επιδόσεις των πρώτων μηχανών αναγωγής και οι υλοποιήσεις των συναρτησιακών γλωσσών ήταν χειρότερες από τα παραδοσιακά συστήματα.

- Ιδιαίτερα πρόσφορος ως συμβολισμός για την περιγραφή σημασιολογικών ιδιοτήτων των γλωσσών προγραμματισμού.
- Διευκόλυνε τη μελέτη και απομόνωση προβλημάτων σχεδίασης και υλοποίησης των γλωσσών προγραμματισμού
 - Μηχανισμό κλήσης υπο-προγραμμάτων και δομή συστήματος τύπων

- Διατύπωση θεωρίας πεδίων
- Θεμελίωση ερευνητικού πεδίου της σημασιολογίας γλωσσών προγραμματισμού

Διαισθητική εισαγωγή

- Ο λ-λογισμός είναι θεωρία συναρτήσεων
- Δύο κύριες λειτουργίες
 - Εφαρμογή συνάρτησης F πάνω σε ένα όρισμα A , που συμβολίζεται με $F A$
 - Αφαίρεση. Έστω ότι x μεταβλητή και $E[x]$ έκφραση, που εξαρτάται από τη x . Η έκφραση $\lambda x.E[x]$ συμβολίζει τη συνάρτηση

$$x \mapsto E[x]$$

Διαισθητική εισαγωγή

- Η συνάρτηση δέχεται ως όρισμα μία τιμή v και επιστρέφει ως αποτέλεσμα την τιμή $E[v]$.
- Η x δεν εμφανίζεται απαραίτητα στην έκφραση $E[x]$. Αν αυτό δεν συμβαίνει, τότε η $\lambda x.E[x]$ είναι μία σταθερή συνάρτηση.

Παράδειγμα

- Η $\lambda x \cdot x^2 - 3x + 2$ συμβολίζει μία συνάρτηση, που σε κάθε τιμή x απεικονίζει την τιμή $x^2 - 3x + 2$.
- Αν η συνάρτηση εφαρμοσθεί στο όρισμα 8, προκύπτει

$$(\lambda x \cdot x^2 - 3x + 2)8 = 8^2 - 3 \cdot 8 + 2 = 42$$

- Η τιμή του ορίσματος αντικαθιστά την παράμετρο x

Ελεύθερη και Δεσμευμένη Μεταβλητή

- Η αφαίρεση $\lambda x.E[x]$ δεσμεύει τη μεταβλητή x μέσα στην έκφραση $E[x]$.
- Μεταβλητή μη δεσμευμένη ονομάζεται ελεύθερη.
 - Παράδειγμα: $\lambda x.x^2 - 3y + 2$
 x δεσμευμένη και y ελεύθερη
 - Παράδειγμα: $(\lambda x.x^2 - 3y + 2)(4x + 1)$
Η πρώτη εμφάνιση του x (στο x^2) είναι δεσμευμένη, γιατί είναι στο εσωτερικό της αφαίρεσης, ενώ η δεύτερη (στο $4x + 1$) είναι ελεύθερη

Παράδειγμα Δέσμευσης

- Παράδειγμα:

$$\int \frac{\sin x + \cos y}{\cos x - \sin y} dx$$

- Η μεταβλητή x στο εσωτερικό του ολοκληρώματος είναι δεσμευμένη και κατά συνέπεια η τιμή του ολοκληρώματος δεν εξαρτάται από την τιμή του x έξω από αυτό.
- Η μεταβλητή y είναι ελεύθερη και η τιμή του ολοκληρώματος εξαρτάται από την τιμή του y έξω από αυτό.

Ο λ-λογισμός είναι μία τυπική γλώσσα Λ , η σύνταξη της οποίας δίνεται από τον ακόλουθο επαγωγικό ορισμό:

Ορισμός 10.1

Έστω V ένα αριθμήσιμο σύνολο μεταβλητών. Το σύνολο Λ των όρων του λ-λογισμού είναι το μικρότερο σύνολο, που ικανοποιεί τις παρακάτω ιδιότητες:

- 1 $x \in V \Rightarrow x \in \Lambda$
- 2 $M, N \in \Lambda \Rightarrow (M N) \in \Lambda$
- 3 $x \in V, M \in \Lambda \Rightarrow (\lambda x.M) \in \Lambda$

- Τα στοιχεία του συνόλου Λ ονομάζονται επίσης λ-όροι (λ-terms). Υπάρχουν τριών ειδών:
 - Μεταβλητές (Variables), δηλ. στοιχεία του συνόλου V
 - Εφαρμογές (Applications), με μορφή $(M N)$, όπου M και N είναι λ-όροι
 - Αφαιρέσεις (Abstractions), με μορφή $(\lambda x.M)$, όπου x μεταβλητή και M λ-όρος
- Κατά σύμβαση χρησιμοποιούνται μικρά γράμματα του λατινικού αλφαβήτου (x, y, z κλπ) για συμβολισμό μεταβλητών και κεφαλαία (M, N, F, G, P κλπ) για λ-όρους.

- Χρησιμοποιώντας αφηρημένη σύνταξη BNF και θεωρώντας ότι η συντακτική κλάση των μεταβλητών παριστάνεται με το μη-τερματικό σύμβολο $\langle var \rangle$, η γλώσσα Λ των λ-όρων περιγράφεται ισοδύναμα

$$\begin{aligned} \langle term \rangle &::= \langle var \rangle \\ &| (\langle term \rangle \langle term \rangle) \\ &| (\lambda \langle var \rangle . \langle term \rangle) \end{aligned}$$

Οι παρακάτω είναι λ-όροι:

Παράδειγμα 10.1

(xy)

$(\lambda x.x)$

$(\lambda x.((\lambda y.(xy))))$

$((\lambda x.x)y) (\lambda x.z)$

$((\lambda x.(\lambda y.z)) (\lambda x.x))$

$(\lambda x.((\lambda y.y) (\lambda z.x)))$

- Για απλοποίηση των λ-όρων και αποφυγή μεγάλου αριθμού παρενθέσεων (με αυστηρή τήρηση ορισμού 10.1) χρησιμοποιούνται οι συμβάσεις
 - Εξωτερικές παρενθέσεις δεν γράφονται
 - $\lambda x.x$ συντομογραφία του $(\lambda x.x)$
 - Η εφαρμογή είναι αριστερά προσηταιριστική
 - $F M_1 M_2 \dots M_n$ συντομογραφία του $(\dots((F M_1)M_2)\dots M_n)$
 - Η αφαίρεση εκτείνεται όσο περισσότερο είναι δυνατό, δηλαδή ως το επόμενο κλείσιμο παρένθεσης ή το τέλος του όρου:
 - $\lambda x. M_1 M_2 \dots M_n$ συντομογραφία του $\lambda x.(M_1 M_2 \dots M_n)$

Παράδειγμα

Ακολουθώντας τις συμβάσεις, οι λ-όροι του παραδείγματος 10.1 γράφονται

Παράδειγμα 10.1

xy

$\lambda x.x$

$\lambda x.\lambda y.x y$

$((\lambda x.x)y)(\lambda x.z)$

$(\lambda x.\lambda y.z)(\lambda x.x)$

$\lambda x.(\lambda y.y)(\lambda z.x)$

Ορισμός 10.2

Η σχέση ταυτότητας \equiv στο σύνολο των λ-όρων ορίζεται επαγωγικά ως εξής:

- 1 $x \equiv y$ αν $x = y$
- 2 $(M N) \equiv (P Q)$ αν $M \equiv P$ και $N \equiv Q$
- 3 $(\lambda x.M) \equiv (\lambda y.N)$ αν $x = y$ και $M \equiv N$

Όπου $x = y$ συμβολίζεται η σχέση ισότητας στο σύνολο V (δηλαδή x και y είναι η ίδια μεταβλητή). Αν $M \equiv N$, οι όροι $M, N \in \Lambda$ ονομάζονται ταυτόσημοι (identical).

- Η μεταβλητή x στην αφαίρεση $\lambda x.M$ ονομάζεται δεσμεύουσα μεταβλητή (binding variable)
- Η εμβέλεια (scope) της αφαίρεσης λx είναι ο λ-όρος M , εκτός από τυχόν αφαιρέσεις, που αυτός περιέχει και στις οποίες δεσμεύουσα μεταβλητή είναι πάλι η x .

- Εμφανίσεις της μεταβλητής x που βρίσκονται στην εμβέλεια κάποιου λx ονομάζονται δεσμευμένες (bound).
- Εμφανίσεις, που δεν βρίσκονται στην εμβέλεια κανενός λx ονομάζονται ελεύθερες.

Ορισμός 10.3

Το σύνολο των ελεύθερων μεταβλητών (*free variables*) ενός λ-όρου $M \in \Lambda$ συμβολίζεται με $FV(M)$ και ορίζεται επαγωγικά ως εξής:

- 1 $FV(x) = \{x\}$
- 2 $FV(M N) = FV(M) \cup FV(N)$
- 3 $FV(\lambda x.M) = FV(M) - \{x\}$

Έστω ο παρακάτω όρος:

$$M \equiv (\lambda x.y x)(\lambda y.xy)$$

Ελεύθερη μεταβλητή

Δεσμευμένη μεταβλητή

Παράδειγμα 10.2

Ακολουθώντας τον ορισμό 10.3

$$\begin{aligned}FV(M) &= \\&= FV((\lambda x.yx)(\lambda y.xy)) \\&= FV(\lambda x.yx) \cup FV(\lambda y.xy) \\&= (FV(y\ x) - \{x\}) \cup (FV(x\ y) - \{y\}) \\&= ((FV(y) \cup FV(x)) - \{x\}) \cup ((FV(x) \cup FV(y)) - \{y\}) \\&= ((\{y\} \cup \{x\}) - \{x\}) \cup ((\{x\} \cup \{y\}) - \{y\}) \\&= (\{x, y\} - \{x\}) \cup (\{x, y\} - \{y\}) \\&= \{y\} \cup \{x\} \\&= \{x, y\}\end{aligned}$$

Ορισμός 10.4

Ένας λ-όρος $M \in \Lambda$ ονομάζεται κλειστός λ-όρος (*closed λ-term* ή *combinator*) αν $FV(M) = \emptyset$. Το σύνολο των των κλειστών λ-όρων συμβολίζεται με Λ^0 .

- Οι ακόλουθοι λ-όροι είναι κλειστοί και στη βιβλιογραφία ονομάζονται πρότυποι κλειστοί όροι (standard combinators).

$$I \equiv \lambda x.x$$

$$K \equiv \lambda x.\lambda y.x$$

$$K_* \equiv \lambda x.\lambda y.y$$

$$S \equiv \lambda x.\lambda y.\lambda z.(x z)(y z)$$

- Βασική πράξη συμβολικής επεξεργασίας των λ-όρων
- Επηρεάζει ελεύθερες μεταβλητές
- Ο συμβολισμός $M[x := N]$ παριστάνει το αποτέλεσμα αντικατάστασης στον όρο M όλων των ελεύθερων εμφανίσεων της μεταβλητής x με τον όρο N .

Ορισμός 10.5

Η αντικατάσταση της μεταβλητής $x \in V$ στον όρο $M \in \Lambda$ με τον όρο $N \in \Lambda$ συμβολίζεται με $M[x := N]$ και ορίζεται επαγωγικά ως εξής:

- $x[x := N] \equiv N$
- $y[x := N] \equiv y$
- $(P Q)[x := N] \equiv P[x := N] Q[x := N]$
- $(\lambda x.P)[x := N] \equiv \lambda x.P$
- $(\lambda y.P)[x := N] \equiv \lambda y.P[x := N]$,
 $y \notin FV(N)$ ή $x \notin FV(P)$
- $(\lambda y.P)[x := N] \equiv \lambda z.P[y := z][x := N]$,
 $y \in FV(N)$ και $x \in FV(P)$, $z \notin FV(N) \cup FV(P)$

- Αντικαθίστανται μόνο οι ελεύθερες εμφανίσεις μιας μεταβλητής
- Στο αποτέλεσμα της αντικατάστασης καμία από τις ελεύθερες μεταβλητές του όρου N δεν θα γίνει δεσμευμένη
- Η δέσμευση ελεύθερης μεταβλητής του όρου N θα μπορούσε να γίνει μόνο μέσω του τελευταίου κανόνα, στην περίπτωση, που $y \notin FV(N)$ και $x \notin FV(P)$. Ο κανόνας μεριμνά για μετονομασία της δεσμεύουσας μεταβλητής, προκειμένου να αποφευχθεί αυτό το ενδεχόμενο.

- Στον τελευταίο κανόνα η επιλογή της μεταβλητής $z \in V$ είναι ελεύθερη υπό την προϋπόθεση ότι $z \notin FV(N) \cup FV(P)$.
- Για τον μονοσήμαντο ορισμό του αποτελέσματος της αντικατάστασης $M[x := N]$ πρέπει σε αυτό τον κανόνα να καθορίζεται επακριβώς ο τρόπος επιλογής της μεταβλητής αυτής.
- Τα στοιχεία του συνόλου V είναι αριθμημένα και επιλέγεται ως z το πρώτο, που ικανοποιεί την $z \notin FV(N) \cup FV(P)$.

- Τρία είδη μετατροπής (α, β και η)
- Κάθε είδος μετατροπής περιγράφεται από τον κανόνα $M \rightarrow_x N$ όπου $x \in \{\alpha, \beta, \eta\}$ και $M, N \in \Lambda$. Ο όρος M ονομάζεται x -redex ή απλά redex και ο N όρος contractum.

Ορισμός 10.6

Μια σχέση πάνω στο Λ ονομάζεται συμβατή (compatible) αν για κάθε $x \in V$ και για κάθε $M, N, P \in \Lambda$ ισχύουν οι παρακάτω ιδιότητες:

- $M N \Rightarrow (M P) (N P)$
- $M N \Rightarrow (P M) (P N)$
- $M N \Rightarrow (\lambda x.M) (\lambda x.N)$

Η σχέση ταυτότητας \equiv μεταξύ των λ-όρων είναι συμβατή.

Ορισμός 10.7

Μία σχέση αναγωγής (*reduction relation*) είναι μία συμβατή, ανακλαστική και μεταβατική σχέση πάνω στο Λ .

Ορισμός 10.8

Μία σχέση συμφωνίας (*congruence relation*) είναι μία συμβατή σχέση ισοδυναμίας πάνω στο Λ .

(Μία σχέση ονομάζεται σχέση ισοδυναμίας (*equivalence relation*) αν είναι ανακλαστική, μεταβατική και συμμετρική.)

Ορισμός 10.9

Η σχέση \rightarrow_α ορίζεται ως η μικρότερη συμβατή σχέση πάνω στο Λ για την οποία για κάθε $M \in \Lambda$ και για κάθε $x, y \in V$ τέτοια ώστε $y \notin FV(M)$ ισχύει

$$\lambda x.M \rightarrow_\alpha \lambda y.M[x := y]$$

Ο περιορισμός $y \notin FV(M)$ εξασφαλίζει ότι η μετονομασία της δεσμεύουσας μεταβλητής δεν προκαλεί δέσμευση των μεταβλητών του όρου M , που ήταν αρχικά ελεύθερες.

Παράδειγμα 10.3

Οι παρακάτω α-μετατροπές είναι σωστές:

- $\lambda x.x \rightarrow_\alpha \lambda y.y$
- $\lambda x.z x \rightarrow_\alpha \lambda y.z y$
- $\lambda x.\lambda y.z x y \rightarrow_\alpha \lambda y.\lambda w.z y w$

Στην τρίτη μετατροπή, η αντικατάσταση $(\lambda y.z x y)[x := y]$ προκάλεσε τη μετονομασία της δεσμεύουσας μεταβλητής, προκειμένου να μη δεσμευθεί στο αποτέλεσμα της αντικατάστασης η ελεύθερη εμφάνιση της y .

Παράδειγμα 10.4

Η παρακάτω μετατροπή είναι λανθασμένη:

$$\lambda x.\lambda z.z x y \rightarrow_{\alpha} \lambda y.\lambda z.z y y$$

γιατί δεν πληρείται ο περιορισμός

$$y \notin FV(\lambda z.z x y)$$

Ορισμός 10.10

Η σχέση \rightarrow_β ορίζεται ως η μικρότερη συμβατή σχέση πάνω στο Λ για την οποία για κάθε $M, N \in \Lambda$ και για κάθε $x, y \in V$ ισχύει

$$(\lambda x.M)N \rightarrow_\beta M[x := N]$$

Παράδειγμα 10.5

Οι παρακάτω β-μετατροπές είναι σωστές

- $(\lambda x.z x)w \rightarrow_{\beta} z w$
- $(\lambda x.\lambda y.z x y)w \rightarrow_{\beta} \lambda y.z w y$
- $(\lambda y.z y(\lambda x.x y))w \rightarrow_{\beta} z w(\lambda x.x w)$

Παράδειγμα 10.6

Η παρακάτω μετατροπή είναι λανθασμένη:

$$(\lambda x. \lambda y. z x y)(w y) \rightarrow_{\beta} \lambda y. z (w y) y$$

γιατί για να γίνει αντικατάσταση

$$(\lambda y. z x y)[x := wy]$$

πρέπει να μετονομασθεί η δεσμεύουσα μεταβλητή y , διαφορετικά η εμφάνιση της y στον όρο $w y$ θα δεσμευόταν. Το σωστό αποτέλεσμα της παραπάνω β-μετατροπής είναι:

$$(\lambda x. \lambda y. z x y)(w y) \rightarrow_{\beta} \lambda t. z (w y) t$$

όπου t νέα μεταβλητή.

Ορισμός 10.11

Η σχέση \rightarrow_η ορίζεται ως η μικρότερη συμβατή σχέση πάνω στο Λ για την οποία για κάθε $M \in \Lambda$ και για κάθε $x \in V$ τέτοια ώστε $x \notin FV(M)$ ισχύει

$$\lambda x.M x \rightarrow_\eta M$$

Παράδειγμα 10.7

Οι παρακάτω η-μετατροπές είναι σωστές:

- $\lambda x.z x \rightarrow_{\eta} z$
- $\lambda y.z x y \rightarrow_{\eta} z x$

όχι όμως η μετατροπή $\lambda x.z x x \rightarrow_{\eta} z x$ γιατί δεν πληρείται το $x \notin FV(z x)$.

- Οι τρεις κανόνες μετατροπής α, β και η ορίζουν τρεις βασικές σχέσεις μετατροπής $\rightarrow_\alpha, \rightarrow_\beta, \rightarrow_\eta$ για το λ-λογισμό.
- Η συνολική σχέση μετατροπής $M \rightarrow N$ θα υποδηλώνει ότι ο όρος M μετατρέπεται σε ένα βήμα στον όρο N με έναν από τους τρεις κανόνες.

Ορισμός 10.12

Με \rightarrow συμβολίζεται η ένωση των σχέσεων $\rightarrow_\alpha, \rightarrow_\beta, \rightarrow_\eta$, δηλαδή η σχέση \rightarrow ορίζεται ως η μικρότερη σχέση για την οποία ισχύουν:

- $M \rightarrow_\alpha N \Rightarrow M \rightarrow N$
- $M \rightarrow_\beta N \Rightarrow M \rightarrow N$
- $M \rightarrow_\eta N \Rightarrow M \rightarrow N$

- Ο όρος M μετατρέπεται στον όρο N με ακολουθία βημάτων, πιθανώς κενή.

$$M \equiv N_0 \rightarrow N_1 \rightarrow N_2 \rightarrow \cdots \rightarrow N_{n-1} \rightarrow N_n \equiv N$$

Η σχέση συμβολίζεται

$$M \rightarrow N$$

- Αν $n = 1$, τότε η μετατροπή γίνεται σε ένα βήμα $M \rightarrow N$ και άρα η σχέση \rightarrow εμπεριέχει την \rightarrow .
- Αν $n = 0$, η ακολουθία είναι κενή και δε συμβαίνει μετατροπή, δηλαδή $M \equiv N$ και άρα η σχέση \rightarrow εμπεριέχει την \equiv .

Ορισμός 10.13

Με \twoheadrightarrow συμβολίζεται το ανακλαστικό και μεταβατικό κλείσιμο της σχέσης \rightarrow . Δηλαδή, η σχέση \twoheadrightarrow ορίζεται ως η μικρότερη σχέση για την οποία ισχύουν:

- $M \rightarrow N \Rightarrow M \twoheadrightarrow N$
- $M \twoheadrightarrow M$
- $M \twoheadrightarrow N, N \twoheadrightarrow P \Rightarrow M \twoheadrightarrow P$

- Η σχέση \rightarrow είναι σχέση αναγωγής (ορισμός 10.7).
Όταν ισχύει ότι $M \rightarrow N$ λέμε ότι ο όρος M ανάγεται στον όρο N .
- Όταν $M \rightarrow N$, όλα τα βήματα στην ακολουθία μετατροπής έχουν την ίδια κατεύθυνση, από αριστερά προς δεξιά.

- Αν επιτραπεί η ύπαρξη «αντίστροφων βημάτων, όπως

$$M \equiv N_0 \rightarrow N_1 \leftarrow N_2 \leftarrow N_3 \leftarrow N_4 \leftarrow N_5 \rightarrow N_6 \equiv N$$

τότε οδηγούμαστε σε μία γενικότερη σχέση, που συμβολίζουμε με \equiv . Η σχέση αυτή, εμπεριέχει τις \rightarrow , \leftarrow και \equiv .

Ορισμός 10.14

$M =$ συμβολίζεται η σχέση ισοδυναμίας, που προκύπτει από την \rightarrow . Δηλαδή η σχέση $=$ ορίζεται ως η μικρότερη σχέση για την οποία ισχύουν:

- $M \rightarrow N \Rightarrow M = N$
- $M = N \Rightarrow N = M$
- $M = N, N = P \Rightarrow M = N$

Σχέσεις =, ≡

- Η σχέση $=$ είναι σχέση συμφωνίας (ορισμός 10.8).
Όταν ισχύει $M = N$, ο όρος M είναι ίσος με τον όρο N .
- Με τη σχέση ισότητας $M = N$ δεν εννοείται ότι οι δύο όροι ταυτίζονται, δηλαδή δεν ισχύει $M \equiv N$ (ορισμός 10.2).
- Η διάκριση των δύο σχέσεων και η επιλογή του συμβόλου « $=$ » για τη σχέση συμφωνίας του ορισμού 10.14 ενδέχεται να μπερδέψει τον αναγνώστη.

- λ-λογισμός θεωρείται ως υπολογιστικό μοντέλο επεξεργασίας συναρτήσεων
- Σχέσεις μετατροπής
 - παριστάνουν την πραγματοποίηση βημάτων επεξεργασίας πάνω στους λ-όρους
 - αποσκοπούν στον υπολογισμό κάποιου αποτελέσματος

- Κατ' εξοχήν υπολογιστική πράξη, αφού διαισθητικά παριστάνει εφαρμογή μίας συνάρτησης σε κάποιο όρισμα

- Δεν προάγει τη διαδικασία υπολογισμού.
- Τα ονόματα των δεσμευμένων μεταβλητών δεν έχουν ουσιαστική σημασία.
- Η μετονομασία των μεταβλητών, που επιτελείται μέσω της α-μετατροπής δεν αποτελεί ουσιαστικό υπολογιστικό βήμα

- Δεν συμβάλλει άμεσα στην υπολογιστική διαδικασία.
- Υλοποιεί έναν μηχανισμό για την υλοποίηση λ-όρων, που παριστάνουν συναρτήσεις

- Η σχέση μετατροπής $M \rightarrow N$ παριστάνει ένα βήμα στη διαδικασία υπολογισμού
- Η σχέση $M \twoheadrightarrow N$ παριστάνει (πιθανώς κενή) ακολουθία από τέτοια βήματα.
- Όταν $M \twoheadrightarrow N$ μπορεί να θεωρηθεί ότι ο όρος N προέκυψε κατά την αποτίμηση του όρου M .
 - Αποτίμηση ενός όρου είναι η διαδοχική εφαρμογή κανόνων μετατροπής σε αυτόν.

Κανονικές μορφές

- Όταν σε έναν όρο M δεν εφαρμόζεται κανένα αμιγώς υπολογιστικό βήμα, δηλαδή καμία β - ή η -μετατροπή, τότε η αποτίμηση του θεωρείται ολοκληρωμένη και ο όρος είναι τελικό αποτέλεσμα.
- Τέτοιοι πλήρως αποτιμημένοι όροι ονομάζονται *κανονικές μορφές*.

Ορισμός 10.15

Ένας όρος $M \in \Lambda$ είναι σε κανονική μορφή (*normal form*) όταν δεν περιέχει κανένα β -redex ή η -redex.

Παράδειγμα 10.8

- Οι όροι $\lambda x. x$ και $\lambda f. f (\lambda x. x f)$ είναι σε κανονική μορφή.
- Αντίθετα ο όρος $\lambda z. (\lambda f. \lambda x. f z x) (\lambda y. y)$ δεν είναι σε κανονική μορφή, γιατί περιέχει το β -redex $(\lambda f. \lambda x. f z x) (\lambda y. y) \rightarrow_{\beta} \lambda x. (\lambda y. y) z x$

- Στις κανονικές μορφές δεν λαμβάνεται υπόψη η α-μετατροπή. Αυτό είναι σύμφωνο με τη θεώρηση του λ-λογισμού ως υπολογιστικού μοντέλου. Αν δεν συνέβαινε, τότε απλοί όροι όπως ο λχ. x δεν θα ήταν σε κανονική μορφή λόγω δυνατής μετονομασίας κάποιας δεσμεύουσας μεταβλητής.

- Η σχέση συμφωνίας $=_{\alpha}$ βάσει της οποίας όλοι οι όροι, που προκύπτουν με α -μετατροπές είναι ισοδύναμοι, αποτελεί θεμελιώδη σχέση ισοδυναμίας μεταξύ κανονικών μορφών. Το γεγονός αυτό αποδίδεται και από την επόμενη πρόταση.

Πρόταση 10.1

Αν ο όρος $M \in \Lambda$ είναι σε κανονική μορφή και ισχύει $M \rightarrow N$ για κάποιον όρο $N \in \Lambda$, τότε $M =_{\alpha} N$.

- Υπάρχουν λ-όροι η αποτίμηση των οποίων οδηγεί, μετά από διαδοχικές μετατροπές σε κάποια κανονική μορφή.
- Υπάρχουν όροι για τους οποίους αυτό δεν ισχύει και η αποτίμηση τους ενδέχεται να συνεχίζεται επ' άπειρον χωρίς να καταλήγει σε κανονική μορφή.

Ορισμός 10.16

Ένας όρος $M \in \Lambda$ λέμε ότι έχει κανονική μορφή αν για κάποιον όρο $N \in \Lambda$ ισχύει $M \rightarrow N$ και ο N είναι σε κανονική μορφή. Στην περίπτωση αυτή, ο όρος M ονομάζεται κανονικοποιήσιμος (normalizing).

Παράδειγμα 10.9

Ο όρος $\lambda z.(\lambda f.\lambda x. f z x)(\lambda y.y)$ στο παράδειγμα 8 δεν είναι σε κανονική μορφή. Εφαρμόζοντας διαδοχικά βήματα

$$\begin{aligned}\lambda z.(\lambda f.\lambda x. f z x)(\lambda y.y) &\rightarrow_{\beta} \lambda z.\lambda x.(\lambda y.y) z x \\ &\rightarrow_{\beta} \lambda z.\lambda x.z x \\ &\rightarrow_{\eta} \lambda z.z\end{aligned}$$

και άρα $\lambda z.(\lambda f.\lambda x. f z x)(\lambda y.y) \rightarrow \lambda z.z$

Καθώς $\lambda z.z$ σε κανονική μορφή και ο αρχικός όρος έχει κανονική μορφή.

Παράδειγμα 10.10

Έστω ο όρος $\Omega \equiv (\lambda x.x x)(\lambda x.x x)$ σε μη κανονική μορφή. Ο όρος περιέχει μόνο ένα β -redex και η μόνη μετατροπή, που μπορεί να εφαρμοσθεί είναι η

$$\Omega \equiv (\lambda x.x x)(\lambda x.x x) \rightarrow_{\beta} (\lambda x.x x)(\lambda x.x x) \equiv \Omega$$

Σε ένα βήμα μετατροπής, ο όρος Ω μετατρέπεται πάλι στον εαυτό του. Η διαδικασία αποτίμησης δεν τερματίζεται και ο όρος Ω δεν έχει κανονική μορφή. Εδώ η διαδικασία αποτίμησης δεν προοδεύει.

Παράδειγμα 10.11

Έστω ο όρος $M \equiv (\lambda x. x x y)(\lambda x. x x y)$ με μόνο ένα β -redex. Η μόνη ακολουθία μετατροπών που εφαρμόζεται είναι η

$$\begin{aligned} M &\equiv (\lambda x. x x y)(\lambda x. x x y) \\ &\rightarrow_{\beta} (\lambda x. x x y)(\lambda x. x x y) y &&\equiv M y \\ &\rightarrow_{\beta} (\lambda x. x x y)(\lambda x. x x y) y y &&\equiv M y y \\ &\rightarrow_{\beta} (\lambda x. x x y)(\lambda x. x x y) y y y &&\equiv M y y y \\ &\rightarrow_{\beta} \dots \end{aligned}$$

Κάθε αποτέλεσμα δεν είναι σε κανονική μορφή και έχει μόνο ένα β -redex.

Παράδειγμα 10.12

Έστω ο όρος $M \equiv (\lambda x. (\lambda y. x y) z) w$ με δύο β -redex για τις δύο αφαιρέσεις με δεσμεύουσες μεταβλητές x και y .

Μετατρέποντας πρώτα το πρώτο από αυτά, προκύπτει η αποτίμηση:

$$M \rightarrow_{\beta} (\lambda y. w y) z \rightarrow_{\beta} w z$$

Μετατρέποντας τα με την αντίστροφη σειρά προκύπτει η αποτίμηση:

$$M \rightarrow_{\beta} (\lambda x. x z) w \rightarrow_{\beta} w z$$

Παράδειγμα 10.13

Έστω ο όρος $M \equiv (\lambda z. y) ((\lambda x. x x)(\lambda x. x x))$ που περιέχει τον όρο Ω του παραδείγματος 10.10. Ο όρος M περιέχει δύο β -redex για τις δύο αφαιρέσεις με δεσμεύουσες μεταβλητές z και την πρώτη από τις δύο x .

Μετατρέποντας το πρώτο, οδηγούμαστε σε κανονική μορφή:

$$M \rightarrow_{\beta} y$$

Μετατρέποντας το δεύτερο, οδηγούμαστε πάλι στον ίδιο όρο (όπως με τη μετατροπή του Ω).

$$M \rightarrow_{\beta} (\lambda z. y) ((\lambda x. x x)(\lambda x. x x)) \equiv M$$

Ορισμός 10.17

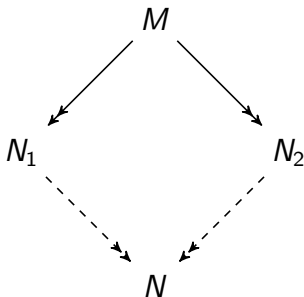
Ένας όρος M ονομάζεται ισχυρά κανονικοποιήσιμος (*strongly normalizing*) αν όλες οι ακολουθίες μετατροπής, που ξεκινούν με τον M καταλήγουν σε κανονική μορφή.

Ορισμός 10.18

Η στρατηγική κατά την οποία επιλέγεται για μετατροπή κάθε φορά το αριστερότερο redex ενός όρου, δηλαδή αυτό του οποίου το σύμβολο λ βρίσκεται όσο το δυνατόν πιο αριστερά, ονομάζεται στρατηγική της αναγωγής κανονικής σειράς (*normal order reduction strategy*).

Θεώρημα 10.1 (Church-Rosser)

Έστω όροι $M, N_1, N_2 \in \Lambda$ τέτοιοι ώστε $M \rightarrow N_1$ και $M \rightarrow N_2$. Τότε υπάρχει όρος $N \in \Lambda$ τέτοιος ώστε $N_1 \rightarrow N$ και $N_2 \rightarrow N$.

Πρόταση 10.2

Κάθε όρος M έχει το πολύ μία κανονική μορφή.

Θεώρημα 10.2

Αν ο όρος M έχει κανονική μορφή, τότε η στρατηγική της αναγωγής κανονικής σειράς οδηγεί σε αυτήν.

- Πως μπορούμε να αναπαραστήσουμε τις λογικές τιμές στον λάμβδα-λογισμό;

Ορισμός 10.19

true $\equiv \lambda x.\lambda y.x$

false $\equiv \lambda x.\lambda y.y$

- Πως μπορούμε να αναπαραστήσουμε τους λογικούς τελεστές στον λάμβδα-λογισμό;

Ορισμός 10.20

not \equiv $\lambda z.z$ **false true**

Θεώρημα 10.3

- 1 **not true = false**
- 2 **not false = true**

Απόδειξη.

- 1 **not true** $\equiv (\lambda z.z \text{ false true}) \text{ true}$
 \rightarrow_{β} **true false true**
 $\equiv (\lambda x.\lambda y.x) \text{ false true}$
 \rightarrow_{β} **false**
- 2 Ομοίως.

Ορισμός 10.21

$$\mathbf{cond} \equiv \lambda z.\lambda x.\lambda y.z x y$$
$$\mathbf{if } B \mathbf{ then } N \mathbf{ else } M \equiv \mathbf{cond } B N M$$

- Αποδεικνύεται εύκολα ότι η παραπάνω δομή πληροί τις απαιτούμενες ιδιότητες.

Θεώρημα 10.4

Για κάθε $N, M \in \Lambda$ ισχύουν τα παρακάτω:

- 1 **if true then N else $M = N$**
- 2 **if false then N else $M = M$**

Απόδειξη.

- 1 **if true then N else $M \equiv \text{cond true } N M$**
 $\equiv (\lambda z. \lambda x. \lambda y. z x y) \text{true } N M$
 $\rightarrow_{\beta} \text{true } N M$
 $\equiv (\lambda x. \lambda y. x) N M$
 $\rightarrow_{\beta} N$

- 2 Ομοίως.

Διατεταγμένα ζεύγη

- Στον λ -λογισμό κωδικοποιούνται διατεταγμένα ζεύγη όρων (που με τη σειρά τους κωδικοποιούν άλλα μαθηματικά αντικείμενα). Μία τέτοια κωδικοποίηση γίνεται μέσω του **pair**.
- Ο συμβολισμός $\langle N, M \rangle$ χρησιμοποιείται για διευκόλυνση στη γραφή όρων, που κωδικοποιούν διατεταγμένα ζεύγη.

Διατεταγμένα ζεύγη

Ορισμός 10.22

$$\mathbf{pair} \equiv \lambda x.\lambda y.\lambda z. z x y$$
$$\langle N, M \rangle \equiv \mathbf{pair} N M$$

- Οι πράξεις **fst** και **snd**, που επιστρέφουν το πρώτο και το δεύτερο στοιχείο ενός διατεταγμένου ζεύγους κωδικοποιούνται ως:

Ορισμός 10.23

$$\mathbf{fst} \equiv \lambda z. z \mathbf{true}$$
$$\mathbf{snd} \equiv \lambda z. z \mathbf{false}$$

- Αποδεικνύεται ότι οι πράξεις πληρούν απαιτούμενες ιδιότητες και άρα η δομή $\langle N, M \rangle$ χρησιμεύει ως διατεταγμένο ζεύγος.

Διατεταγμένα ζεύγη

Θεώρημα 10.5

Για κάθε $N, M \in \Lambda$ ισχύουν τα παρακάτω:

- 1 $\text{fst } \langle N, M \rangle = N$
- 2 $\text{snd } \langle N, M \rangle = M$

Απόδειξη.

- 1 $\text{fst } \langle N, M \rangle \equiv (\lambda z. z \text{ true}) \langle N, M \rangle$
 $\rightarrow_{\beta} \langle N, M \rangle \text{ true}$
 $\equiv \text{pair } N \ M \ \text{true}$
 $\equiv (\lambda x. \lambda y. \lambda z. z \ x \ y) \ N \ M \ \text{true}$
 $\rightarrow_{\beta} \text{true } \ N \ M$
 $\equiv (\lambda x. \lambda y. x) \ N \ M$
 $\rightarrow_{\beta} N$
- 2 Ομοίως.

- Έχουν προταθεί πολλές διαφορετικές κωδικοποιήσεις των φυσικών αριθμών στον λ-λογισμό. Η πρώτη και η πιο γνωστή από αυτές είναι τα αριθμοειδή του Church.

Ορισμός 10.24

Έστω φυσικός αριθμός $n \in \mathbb{N}$ και όροι $F, A \in \Lambda$. Ο όρος $F^n(A) \in \Lambda$ ορίζεται επαγωγικά ως:

- $F^0(A) \equiv A$
 - $F^{n+1}(A) \equiv F(F^n(A))$
-
- Ο ορισμός του $F^n(A)$ θα μπορούσε ισοδύναμα να δοθεί με τη μορφή $F^{n+1}(A) \equiv F^n(F A)$.
 - Με επαγωγή αποδεικνύεται ότι $F^n(F A) \equiv F(F^n(A))$ και $F^n(F^m(A)) \equiv F^{n+m}(A)$.

Ορισμός 10.25

Για κάθε φυσικό αριθμό $n \in \mathbb{N}$ ορίζεται ένας όρος $\mathbf{c}_n \in \Lambda$ ως:

$$\mathbf{c}_n \equiv \lambda f. \lambda x. f^n(x)$$

Αριθμοειδή του Church

- Το αριθμοειδές, που αντιστοιχεί στον αριθμό 0 είναι το $c_0 \equiv \lambda f.\lambda x. x$, στον αριθμό 1 το $c_1 \equiv \lambda f.\lambda x. f x$, στον αριθμό 2 το $c_2 \equiv \lambda f.\lambda x. f(f x)$ κοκ.
- Όλα τα αριθμοειδή είναι σε β -κανονική μορφή (μάλιστα όλα εκτός του c_1 είναι και σε η -κανονική μορφή). Ούτε όλοι οι λ -όροι είναι αριθμοειδή, ούτε όλοι ανάγονται σε αριθμοειδή.

- Λ-όροι για επόμενο, πρόσθεση, πολλαπλασιασμό και ύψωση σε δύναμη.

Ορισμός 10.26

$$\begin{aligned}\mathbf{succ} &\equiv \lambda n.\lambda f.\lambda x. n f (f x) \\ \mathbf{A}_+ &\equiv \lambda n.\lambda m.\lambda f.\lambda x. n f (m f x) \\ \mathbf{A}_* &\equiv \lambda n.\lambda m.\lambda f. n (m f) \\ \mathbf{A}_{\text{exp}} &\equiv \lambda n.\lambda m. m n\end{aligned}$$

- Το θεώρημα 10.7 αποδεικνύει την ορθότητα της κωδικοποίησης πράξεων του παραπάνω ορισμού. Για την απόδειξη του είναι χρήσιμο το ακόλουθο λήμμα.

Λήμμα 10.1

Για κάθε $n, m \in \mathbb{N}$ και για κάθε $x, y \in \Lambda$ ισχύουν τα εξής:

- 1 $\mathbf{c}_n f(\mathbf{c}_m f x) = \mathbf{c}_{n+m} f x$
- 2 $(\mathbf{c}_n x)^m (y) = x^{nm} (y)$
- 3 Αν $m > 0$, τότε $(\mathbf{c}_n)^m (x) = \mathbf{c}_{n^m} x$

Απόδειξη.

$$\begin{aligned} \textcircled{1} \quad \mathbf{C}_n f (\mathbf{C}_m f x) &\equiv (\lambda f. \lambda x. f^n(x)) f ((\lambda f. \lambda x. f^m(x)) f x) \\ &\rightarrow_{\beta} (\lambda f. \lambda x. f^n(x)) f (f^m(x) x) \\ &\rightarrow_{\beta} f^n(f^m(x)) \\ &\equiv f^{n+m}(x) \\ &\leftarrow_{\beta} (\lambda f. \lambda x. f^{n+m}(x)) f x \\ &\equiv \mathbf{C}_{n+m} f x \end{aligned}$$

Απόδειξη (συνέχεια).

$$\begin{aligned} 2 \quad (\mathbf{c}_n x)^{m+1} (y) &\equiv \mathbf{c}_n x((\mathbf{c}_n x)^m (y)) \\ &= \mathbf{c}_n x(x^{nm} (y)) \text{ (επαγωγική υπόθ.)} \\ &\equiv (\lambda f.\lambda x. f^n(x)) x(x^{nm} (y)) \\ &\rightarrow_{\beta} x^n(x^{nm} (y)) \\ &\equiv x^{n+nm}(y) \\ &\equiv x^{n(1+m)}(y) \end{aligned}$$

Απόδειξη (συνέχεια).

$$\begin{aligned} 3 \quad (\mathbf{c}_n)^{m+1} (x) &\equiv \mathbf{c}_n ((\mathbf{c}_n)^m (x)) \\ &= \mathbf{c}_n (\mathbf{c}_n^m x) \text{ (επαγωγική υπόθεση)} \\ &\equiv (\lambda f. \lambda x. f^n(x)) (\mathbf{c}_n^m x) \\ &\rightarrow_{\beta} \lambda y. (\mathbf{c}_n^m x)^n (y) \\ &= \lambda y. x^{n^m n} (y) \text{ (λήμμα 10.1.2)} \\ &\equiv \lambda y. x^{n^{m+1}} (y) \\ &\leftarrow_{\beta} (\lambda f. \lambda x. f^{n^{m+1}}(x)) x \\ &\equiv \mathbf{c}_{n^{m+1}} x \end{aligned}$$

Θεώρημα 10.6

Για κάθε $n, m \in \mathbb{N}$ ισχύουν τα εξής:

- 1 $\text{SUCC } c_n = c_{n+1}$
- 2 $\mathbf{A}_+ c_n c_m = c_{n+m}$
- 3 $\mathbf{A}_* c_n c_m = c_{nm}$
- 4 Αν $m > 0$, τότε $\mathbf{A}_{\text{exp}} c_n c_m = c_{n^m}$

Απόδειξη.

- 1 $\text{SUCC } \mathbf{c}_n \equiv (\lambda n. \lambda f. \lambda x. n f (f x)) (\lambda f. \lambda x. f^n(x))$
 $\rightarrow_{\beta} \lambda f. \lambda x. (\lambda f. \lambda x. f^n(x)) f (f x)$
 $\rightarrow_{\beta} \lambda f. \lambda x. f^n(f x)$
 $\equiv \mathbf{c}_{n+1}$
- 2 $\mathbf{A}_+ \mathbf{c}_n \mathbf{c}_m \equiv (\lambda n. \lambda m. \lambda f. \lambda x. n f (m f x)) \mathbf{c}_n \mathbf{c}_m$
 $\rightarrow_{\beta} \lambda f. \lambda x. \mathbf{c}_n f (\mathbf{c}_m f x)$
 $= \lambda f. \lambda x. \mathbf{c}_{n+m} f x$ (λήμμα 10.1.1)
 $\rightarrow_{\eta} \mathbf{c}_{n+m}$

Απόδειξη (συνέχεια).

$$\begin{aligned} \textcircled{3} \quad \mathbf{A}_* \mathbf{c}_n \mathbf{c}_m &\equiv (\lambda n. \lambda m. \lambda f. n (m f)) \mathbf{c}_n \mathbf{c}_m \\ &\rightarrow_{\beta} \lambda f. \mathbf{c}_n (\mathbf{c}_m f) \\ &\equiv \lambda f. (\lambda f. \lambda x. f^n(x)) (\mathbf{c}_m f) \\ &\rightarrow_{\beta} \lambda f. \lambda x. (\mathbf{c}_m f)^n(x) \\ &= \lambda f. \lambda x. f^{mn}(x) \text{ (λήμμα 10.1.2)} \\ &\equiv \mathbf{c}_{mn} \end{aligned}$$

Απόδειξη (συνέχεια).

$$\begin{aligned} 4 \quad \mathbf{A}_{\text{exp}} \mathbf{c}_n \mathbf{c}_m &\equiv (\lambda n. \lambda m. m \ n) \mathbf{c}_n \mathbf{c}_m \\ &\rightarrow_{\beta} \mathbf{c}_m \mathbf{c}_n \\ &\equiv (\lambda f. \lambda x. f^m(x)) \mathbf{c}_n \\ &\rightarrow_{\beta} (\mathbf{c}_n)^m(x) \\ &= \mathbf{c}_n^m \times (\text{λήμμα } 10.1.3) \\ &\equiv \mathbf{c}_n^m \end{aligned}$$

Λάμβδα λογισμός και πέρασμα παραμέτρων

- Η σχέση ομοιότητας του λ-λογισμού με τις γλώσσες προγραμματισμού δεν περιορίζεται στην εκφραστική του ικανότητα ως προγραμματιστικού μοντέλου.
- Οι στρατηγικές αναγωγής λ-όρων είναι πολύ στενά συνδεδεμένες με μεθόδους πέρασματος παραμέτρων των γλωσσών προγραμματισμού.

Αναλογία λ-λογισμού και γλωσσών προγραμματισμού

- Οι λ-όροι αντιστοιχούν σε εκφράσεις ή εντολές
- Η αφαίρεση και η εφαρμογή αντιστοιχούν στον ορισμό και την κλήση συναρτήσεων ή διαδικασιών και
- Η διαδικασία της αναγωγής αντιστοιχεί στην αποτίμηση εκφράσεων ή την εκτέλεση εντολών.

Οκνηρή αποτίμηση (lazy evaluation)

- Τερματισμός της αποτίμησης μιας έκφρασης πριν προκύψει πλήρως αποτιμημένο αποτέλεσμα.
- Υποστήριξη από γλώσσες συναρτησιακού προγραμματισμού
 - Haskell και Miranda

Οκνηρή αποτίμηση

- Τερματισμός όταν το αποτέλεσμα είναι τιμή (value).
- Η ακριβής μορφή των τιμών διαφέρει από γλώσσα σε γλώσσα
 - Αριθμητικές και λογικές σταθερές, καθώς και συναρτησιακές αφαιρέσεις είναι τιμές.
- Στον λ-λογισμό μόνο οι αφαιρέσεις θεωρούνται τιμές

Αναγωγή Κανονικής Μορφής

- Η στρατηγική της αναγωγής κανονικής σειράς σχετίζεται στενά με την οκνηρή αποτίμηση.
- Η μετατροπή κάθε φορά του αριστερότερου β -redex σημαίνει ότι δεν έχει προηγηθεί μετατροπή μέσα στον όρο, πάνω στον οποίο εφαρμόζεται η αφαίρεση, που αντιστοιχεί σε αυτό το β -redex.

Αναλογία με Οκνηρή Αποτίμηση

- Κατ' αναλογία στην οκνηρή αποτίμηση μία συνάρτηση καλείται χωρίς να προηγηθεί αποτίμηση των παραμέτρων της.
- Στην γλώσσα προγραμματισμού Algol 60, η συμπεριφορά αυτή επιτυγχάνεται με τη μέθοδο του περάσματος παραμέτρων κατ' όνομα (call by name).

- Η στρατηγική της αναγωγής κανονικής σειράς οδηγεί τελικά την αναγωγή του όρου $(\lambda x. \lambda y. y)\Omega$ στην τιμή $\lambda y. y$
- Το ίδιο αποτέλεσμα προκύπτει στη γλώσσα Algol 60, αν ορισθούν οι συναρτήσεις και στη συνέχεια αποτιμηθεί η έκφραση $f(g)$ στον επόμενο κώδικα:

Πρόγραμμα 1

```
integer procedure f (x);  
  integer x;  
begin  
  f :=42  
end;  
integer procedure g;  
begin  
  while true do  
    g := 7  
  end;  
end;
```

- Το αποτέλεσμα είναι 42, γιατί κατά την αποτίμηση δε χρειάζεται να γίνει η κλήση στη συνάρτηση g , που δεν τερματίζεται
- Η αποτίμηση όμως της έκφρασης $f(g)$ δεν θα τερματιζόταν σε κάποιες άλλες γλώσσες προγραμματισμού
 - Pascal, C, klp.

Πρόθυμη αποτίμηση

- Στις γλώσσες αυτές το πέρασμα παραμέτρων γίνεται κατ' αξία (by value) και η τιμή της παραμέτρου g αποτιμάται πριν κληθεί η συνάρτηση f .
- Η κλήση της g οδηγεί σε μη τερματισμό.
- Πρόθυμη αποτίμηση (eager evaluation) είναι η αποτίμηση κατά την οποία οι παράμετροι αποτιμώνται πριν γίνει η κλήση στη συνάρτηση.

Πρόθυμη αποτίμηση στον λ -λογισμό

- Στον λ -λογισμό, το ανάλογο της πρόθυμης αποτίμησης και του περάσματος παραμέτρων κατ' αξία είναι μία στρατηγική αποτίμησης που κατά την αποτίμηση του όρου $(\lambda x. \lambda y. y) \Omega$ θα αποτιμούσε πρώτα τον όρο Ω .

Πρόθυμη αποτίμηση στον λ-λογισμό

- Τέτοιου είδους στρατηγικές προκύπτουν υποχρεωτικά αν στον κανόνα της β-μετατροπής

$$(\lambda x.M) N \rightarrow_{\beta} M[x := N]$$

προσθέσουμε τον περιορισμό ότι ο όρος N πρέπει να είναι τιμή.